

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Dialecticæ

Dieterich, Conrad

Giessæ Hessorum, 1611

Caput XII.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56580](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56580)

finitis constat, ut, *homo est justus*: alia infinita, quæ ex
 nominibus aut verbis infinitis constat, ut *non homo, est*
non justus. 2. Alia est simpliciter una, in qua simplici-
 ter affirmatur vel negatur aliquid per verbum *Est*,
 ut, *homo, homo non est*: alia una $\sigma\upsilon\upsilon\delta\epsilon\sigma\mu\omega$ sive conjun-
 ctione, in quâ verbum *Est* subjectum cum prædica-
 to conjungit, ut, *homo est albus, homo non est albus*. Alia
 $\alpha\sigma\upsilon\upsilon\delta\epsilon\sigma\mu\omega$, quæ ex pluribus propositionibus est coa-
 cervata, eaque constituitur. 1. Si unum prædicatum
 de pluribus dicatur subjectis: ut, *Avari, scortatores, fu-*
ra, non possidebunt regnum Dei. 2. Si plura prædicata
 dicantur de uno subjecto. ut, *Omnes credentes in Chri-*
stum sunt à peccatis abluti, sanctificati, justificati. 3. Si de
 pluribus subjectis plura enunciuntur prædicata, ut,
Quicumq; credunt in Christum, & in eum baptisati sunt, atq;
in fide perseverant, illi sunt veri Christiani, filii Dei, salutis
et vite aeternæ participes. 3. Alia est apodictica seu de-
 monstrativa, quæ absolute, & ex necessitate vera. *Quæ*
eadem est cum necessariâ. Alia Dialectica, quæ non sim-
 pliciter, sed consensu respondentis habetur pro verâ.
 4. Alia est de tempore præsentis & præteriti, quæ ali-
 quid esse aut fuisse respectu temporis enunciat, ut,
hæc ipsa hora docetur in Schola. Præterito anno exigua fuit
 epidemia. Alia de tempore futuro, quæ aliquid futu-
 rum enunciat. ut, *Cras pluet. Petrus morietur in Italia*.
 Quæ tamen vel ad eam exacta non sunt, vel reliquis accommo-
 dari queunt.]
 Hactenus de axiomatis distributione, sequuntur
 ejusdem Affectiones.

CAPUT XII.

1. Affectio axiomatis est unius cum altero collatio.
2. Collatio ea vel respicit consensum, cujus ratione axiomata consensuunt:

S

tiunt:

tiunt : vel dissensum ; cuius ratione
dissentiunt.

3. Consensum respicit *Æquipollentia* & *Conversio*.

4. *Æquipollentia* est axiomatum
verbis discrepantium in sensu con-
nientia. *Græcè dicitur ἰσοδυναμία.*

[*Signa æquipollentia axiomatum comprehenduntur
versiculis :*

Non omnis, quidam : non omnis non, quasi nullus

Nonnullus, quidam : sed nullus non, valet omnis

Non aliquis, nullus : non quidam non, valet omnis

Non alter, neuter : neuter non, præstat uterque

ut *Axioma*, Non omnis homo est electus, *æquipollentia*
huic, seu idem significat quod hoc, Quidam homo non est

electus : Nonnulli homines sunt docti ; & ; Quidam

sunt docti. Nullus non homo est peccator ; & ; Omnis

homo peccator est : Non aliquis homo est lapis

Nullus homo est lapis.]

Ejus sunt hi *CANONES*.

I. Diversitas verborum non tollit *æquipollentiam* sensus.

[*Putat cum res verbis significata ex sensu & intentione dicentis sunt eadem. Æquipollent ergo. Panis est corpus Christi ; & ; Panis est communicatio corporis Christi qua exegetica est Pauli, 1. Cor. 10.]*

II. Dux negationes *æquipollent* affirmativæ : ut, homo non potest non mori : *æquipollent* huic : Homo necessario moritur.

III. Universalis limitatione restricta *æquipollent* particulari. ut, Omnes homines peccant credunt salvantur, *æquipollent* huic : Quidam homines salvantur.

IV. Exclufivæ (*tantum, solum*) æquipollent univerfali. ut: *Tantum octo homines fuerunt in arcâ Noah, id est, Omnes homines in ea fuerunt numero octo.*

[Sed attende hoc non esse univerfale. ut, inter animalia tantum homines sunt literati: Si immutes, omnes homines esse literatos, falsum est. Solum fides iustificat, Si immutes; Omnis fides iustificat, falsum est.]

V. Affirmatio privationis & negatio habitus in subjecto habili æquipollent. Est injustus: *Non est justus: Mopsus est indoctus, Mopsus non est doctus.*

[Dico in subjecto habili. Non enim valet: Infans non est justus. Ergo est injustus: Lapis non videt. Ergo est cæcus. Subjectum enim non est habile.]

VI. Attributio finita, & negatio infinita æquipollent. ut: *David est iustus: David non est non iustus. Virgilius est Poeta. Virgilius non est non. Poeta.*

VII. Indefinitæ propositiones in materiâ necessariâ æquipollent univerfalibus: in contingenti verò particularibus. ut, *Homo est animal irrationale. Homines sunt docti. Quidam homines sunt docti.*

VIII. Propositiones de possibili & impossibili æquipollent *ἐναντίως ἀντισημένως.* Impossibile est esse. *Neceffe est non esse. Impossibile est non esse. Neceffe est esse.*

IX. Hypotheticum sive connexum Impossibile æquipollent simplici negato. ut, *Si ahiops mutabit colorem & Pardalus maculas, damna-*

damnati pœnitentiam agent; & Damnati non
gent pœnitentiam.

Hæc de æquipollentia: sequitur Conversio Ax-
matum.

CAPUT XIII.

I. **C**ONVERSIO est mutua terminorum
in axioma transpositio, quæ
subjecto (*antecedente*) fit prædicatum
(*consequens*) & ex prædicato (*consequen-*
te) subjectum (*antecedens* ,) salvâ axi-
omatis veritate.

Aristoteli dicitur ἀντιστροφή. ut, Homo est
animal rationale: Animal rationale est homo.

[Nota. Propositio ante conversionem vocatur à
convertenda: postquam autem conversa est, dicitur
vertens vel etiam Conversa.]

2. Ejusmodi sunt tres: 1. Conversio
simplex, ἀπλή ἀντιστροφή. 2. per accidens
κατὰ μέρος. 3. per contrapositionem
κατ' ἀντίθεσιν.

3. Simplex est, qua, manente qualitate & quantitate eadem, universale
affirmatum reciprocum & negatum
itemq; particulare affirmatum conver-
titur. ut, *Omne bonum justum. Omne ju-*
stum bonum. Omnis homo est risibilis. Omne ri-
sibile est homo (est conversio axioma. univers.
affirm. recip.) *Nullus avarus est iustus. Nullus*
iustus est avarus (univers. negat.) *Quidam*